

PK-442

PK-442-02 Szöveges beszámoló
Bemutakozas.pdf

Az Utcajogász bemutatása

Az Utcajogász program 2010 óta működik. A kezdetektől fogva tevékenysége egyik legfontosabb pillére a minden pénteken a Blaha Lujza téren nyújtott küszöb nélküli jogsegély szolgáltatás hajléktalan és lakásszegénységben élő emberek számára. A jogsegély működése mára ismertté vált, az ügyfelek többsége tudatosan, illetve sokszor szociális munkások tanácsára fordul hozzánk: az elmúlt években, évente kb. 200 - 300 ügyben segítettek az önkéntes jogászok, és a telefonos és emailes felületünkön keresztül még legalább ugyanennyi embernek segítettünk. Az esetek nagy részében az utcajogászok nem kizárólag helyben, a téren adnak tanácsot, hanem az egyes ügyekben végig részt vállalva működnek közre hatósági eljárásokban, hivatali ügyintézkésekben, szabálysértési ügyekben, és nagyszámú kilakoltatással kapcsolatos eljárásban. Az ügyek vitelében fontos szempont, hogy – amennyire az esetek jellege azt lehetővé teszi – a jogászok a hajléktalan és lakásszegénységben élő ügyfelekkel együttműködve, közösen dolgozzanak, így fejlesztve az érintett emberek állampolgári- és jogtudatosságát.

Néhány példa olyan esetekre, amelyekben noha az ügyek jogi megítélése több esetben is egyszerű, az ügyfelek számára az utcajogászok segítségével elért eredmény jelentős segítségnek számít:

- BKV bírság méltányosságból történő eltöröltetése;
- településszintű lakcím bejelentésében segítség az okmányirodában;
- tartásdíj követelés érvényesítése;
- különböző segélyek igénylésében, illetve a jogosultságok fenntartásának igazolásában való közreműködés;
- lakás kiürítése irányuló végrehajtási eljárások felfüggesztetése;;
- sikeres részletfizetési kérelmek lakbér- vagy közműszolgáltatási díj, hitelek esetén,
- szabálysértési ügyekben beadványok készítése, képviselő,
- stratégiai perekben képviselő.

A közvetlen segítségnyújtáson túl az Utcajogász a hajléktalan és lakásszegénységben élők számára a mindennapi életüket érintő legfontosabb jogszabályokból kiadványokat, jogi kisokosokat készít a jogszabályok tartalmának összefoglalásával, nyelvezetük egyszerűsítésével, valamint a lényeg kiemelésével, amelyek az önálló és jog- és érdekérvényesítéshez adnak eszközt az érintettek számára. A jogi kisokosok nemcsak az utcajogász blogján jelennek meg, hanem nyomtatott formában is eljutnak a célcsoporthoz A Város Mindenkié rendezvényein, illetve szociális intézményekben, önkéntes segítőkön keresztül.

Az Utcajogász fejlődésének irányai

Az Utcajogásznak a kezdeti Blaha Lujza téri jogsegélyszolgálatból álló tevékenysége az évek során folyamatosan bővült. Ezeket a feladatokat jelenleg 19, a teljes munkaidejű állása mellett önkéntes munkát végző jogász látja el. Az Utcajogász 2016-ban alakult egyesületté, formalizálva működését. Az Utcajogász Egyesület az érintettekkel együttműködésben védi a hajléktalan és lakásszegénységben élő emberek jogait és elősegíti érdekeik érvényesülését. Eszközei ebben a jogsegélynyújtás, jogi képviselő biztosítása, kutatás, jogszabályok véleményezése és javaslatok kialakítása, figyelemfelkeltő és jogtudatosító kiadványok készítése és események tartása, valamint jogászok számára érzékenyítő és ismeretterjesztő alkalmak szervezése.

Az Utcajogász stratégiája

Az Utcajogász jogászai jogi-szakmai tevékenységüket kizárólag önkéntes munkában látják el, csak költségeiket téríti meg a szervezet.

Jogi, érdekérvényesítő, valamint a felvilágosító és kommunikációs munkánk során **célcsoportjaink:**

- **hajléktalanságban és/vagy lakhatási szegénységben élő emberek**, akik kevés ismerettel és eszközzel rendelkeznek jogaik és érdekeik érvényesítésére – ezen belül elsősorban a diszkriminációnak kitett hajléktalan emberek, a kilakoltatás veszélye által fenyegetett lakhatási szegénységben élők, valamint a gazdasági okok miatt családjukból kiemelt gyermekek és szüleik.
- a magyarországi **jogász-közösség**, amely eddig rendkívül csekély mértékben foglalkozott a szociális jogok, kiváltképp a lakhatáshoz való jog érvényesítésével
- a **tágabb közvélemény**, amely a politikai vagy sajtóbeli félrevezető kommunikáció miatt sokszor felszínesen, megbélyegzően tekint a hajléktalanságra és a szegénységre, illetve általában kevés információval rendelkezik a témát és az érintett emberek tapasztalatait illetően
- a **politikai döntéshozók**, akiknek figyelmét felhívjuk a jogi és jogalkalmazási problémákra, és nyomást gyakorolunk rájuk azok megoldása érdekében.

1. Az UJE egyik legfőbb, hosszú távú célja, hogy törvényben garantálják és a gyakorlatban is érvényesüljön a **lakhatáshoz való jog** Magyarországon. Egyrészt fontosnak tartjuk, hogy a legmagasabb törvényi szinten, az alkotmányban legyen a lakhatáshoz való jog garantálva. Másrészt elengedhetetlennek tartjuk az is, hogy a magyar törvényhozás fogadjon el konkrét jogszabályokat, amelyek biztosítják az emberhez méltó lakhatást, a kormányzat alakítson ki intézményrendszert a lakhatáshoz való jog érvényesítésére, valamint az önkormányzatoknak megfelelő méretű szociális bérlakás-állománya és egységes, átlátható és diszkriminációmentes lakásrendeletei legyenek.

Ezen célok érdekében az Utcajogász a következő tevékenységeket végzi:

- jogi háttérkutatás, és a jogszabályi környezet elemzése
- külföldi jó példák összegyűjtése, és javaslat készítése a magyar jogi környezetbe illesztéséhez
- jogi segítségnyújtás és jogi képviselet a lakhatási mozgalom munkájához, különösképp az elhelyezés nélküli kilakoltatások megakadályozása érdekében
- jogszabályok monitorozása és véleményezése
- jogi koncepció elkészítése, javaslatok kidolgozása a lakhatáshoz való jog normaszövegére, jogi modellek kialakítása
- partneri kapcsolat kialakítása és együttműködés más, lakhatási és szociális jogokkal foglalkozó csoportokkal és szervezetekkel
- jogászai támogató bázis kialakítása a lakhatáshoz való jog érdekében
- széleskörű kommunikáció a lakhatáshoz való jogról

2. Hasonlóan fontos célja az Utcajogásznak a **hajléktalan és lakásszegénységben élő emberek valós jogegyenlőségének elérése**. Ez nemcsak az őket érő diszkrimináció megszüntetését jelenti, hanem azt is, hogy képessé váljanak jogaik hatékony érvényesítésére. Ezen belül egyik fő feladatunknak tekintjük a hajléktalanságot kriminalizáló jogszabályok eltörlését, amely magában foglalja a közterület életvitelszerű használatát tiltó, és a kukázást, guberálást, lomizást, koldulást tiltó szabályok felszámolását. A másik

jelentős terület, ahol a hajléktalan embereket általában hátrányos megkülönböztetés ér, az a lakcím, amelynek hiányában egy sor alapvető szolgáltatástól esnek el. Célunk, hogy olyan lakcím-szabályozás jöjjön létre, amely megszünteti a hajléktalan emberek diszkriminációját.

Ezen célok érdekében az Utcajogász a következő tevékenységeket végzi:

- a hajléktalan emberek kriminalizációját, diszkriminalizációját megszüntető jogszabályi változások kezdeményezése
- kriminalizáló jogszabályok megtámadása kormányhivataloknál és a bíróságon;
- egyéni ügyek vitele és képvislete (pl. koldulás, kunyhóépítés, guberálás, közterület életvitelszerű használatának tilalma eseteiben) hazai és nemzetközi bíróságokon;
- a lakcím-szabályozáshoz jogi koncepció és jogi normaszöveg javaslat elkészítése;
- hajléktalan és lakhatási szegénységben élő emberek diszkriminációs ügyeinek képvislete;
- hajléktalan és lakhatási szegénységben élő emberek kriminalizációval és diszkriminációval kapcsolatos ismereteinek, jogtudatosságának növelése;
- egyéni jogsegély és az esetek nyilvános kommunikációja.

3. A jogszabályi és jogalkalmazási változtatásokon túl az Utcajogász fontos célja, hogy a **hajléktalanságban és lakhatási szegénységben élők tudatában legyenek jogaiknak és érvényesíteni tudják azokat**. Ehhez szükséges, hogy a jogaikról és az őket gyakran érintő jogi problémákról, illetve azok megoldásairól, számukra elérhető és érthető formában tájékoztatást kapjanak. A szűkebb jogi érdekérvényesítésen túl az Utcajogász azért is küzd, hogy ezek a csoportok minél aktívabban részt tudjanak venni az őket érintő intézkedések és szabályok alakításában, a tágabb értelemben vett politikai nyilvánosságban és a közéletben, valamint élni tudjanak a demokratikus intézményrendszerrel.

Ezen célok érdekében az Utcajogász a következő tevékenységeket végzi:

- jogi és érdekérvényesítési fórumok és képzések tartása hajléktalan és lakhatási szegénységben élő emberek részére köztéren, ellátó intézményekben;
- jogszabályok átláthatóvá, elérhetővé, könnyen érthetővé tétele kisokosok formájában (többek között: ügyintézési, szociális bérlettel kapcsolatos kiadványok);
- az ügyintézés egyszerűsítése mintabeadványok elkészítésével;
- felvilágosító kampányok kidolgozása, pl. a kilakoltatások kapcsán;
- az AVM gyűlekezéssel kapcsolatos és polgári engedetlenségi ügyeinek vitele (képviselet is);
- az AVM tagjainak jogi képzése;
- az Utcajogász ügyfeleinek bekötése önszerveződésbe (AVM, egyéb civilek stb.) és állampolgári képzésbe (Közélet Iskolája).

Az előző tevékenységek mellett az Utcajogász továbbra is folytatja az **alacsony küszöbű, rendszeres utcai jogsegélyszolgálatot** (Blaha Lujza téren péntekenként 2 órában), valamint időszakonként hajléktalan ellátó intézményekbe, családok átmeneti otthonába, büntetés-végrehajtási intézetekbe, illetve más, forgalmas közterekre is tervez **kitelepüléseket**.

4. A lakhatási válság által érintett emberek elérésén túl célunk, hogy a **jogászokra, jogvédőkre is hassunk**, növeljük ismeretüket, elköteleződésüket a szociális jogok, és különösen a lakhatáshoz való jog védelme és érvényesítése iránt, valamint hogy szélesítsük azon jogászok körét, akik szolidárisak a rászoruló ügye iránt, partnerek lehetnek érdekérvényesítésben és vállalnak akár ingyenes jogi segítségnyújtást vagy képviseletet is.

Ezen célok érdekében az Utcajogász a következő tevékenységeket végzi:

- javaslatot kidolgozása és annak elérése, hogy a szociális jogok és a lakhatáshoz való jog a tananyag része legyen az egyetemi jogászképzéseken
- jogklinika beindítása és fakultáció tartása az egyetemi jogászképzéseken
- szövetségesek találása a munkánkhoz az egyetemi tanárok, akademikusok és az ügyvédi kamara, szövetségek tisztviselői között
- rendszeres publikáció a témáinkról és ügyeinkről jogi szakmai lapokban
- évenkénti toborzás az Utcajogász önkéntes jogász csoportjába
- ismeretterjesztő, figyelemfelhívó, illetve toborzó események tartása egyetemeken
- hajléktalan vagy lakhatási szegénységben élő emberek ügyeit pártoló vagy pro bono módon ellátó ügyvédi kör kialakítása

2018. évi tevékenységünk az önkéntes munkában végzett óraszámok tükrében:

Az Utcajogász 2018-ban 52 pénteken volt kint a Blaha Lujza téren az ingyenes, küszöb nélküli jogsegélyszolgálatot működtetve, minden pénteken két-két órát, így 104 munkaórában nyújtottunk ingyenes küszöb nélküli ügyfélfogadást a rászorulóknak. Összesen 361 ügyet vettünk fel, amelyek 80%-ban tudunk valamiféle érdemi segítséget nyújtani ügyfeleinknek, vagy beadványírásban, vagy telefonálásban, esetleg képviseletben elsősorban lakhatási kérdésekben. Összesen tizenegy esetben nyújtottunk ingyenes peres képviseletet. Ez körülbelül 578 munkaórát jelent. Emellett telefonon is elérhetőek vagyunk, minden hétköznap délután 4 és 6 között, ami körülbelül havi negyven, évi 2080 munkaóra.

Egyesületünk heti találkozói során az ügyeinkről, stratégiáinkról beszélünk, valamint egyeztetünk a pereinkkel és képzéseinkkel kapcsolatban. Hozzávetőlegesen az Utcajogász 2018-ban 4000 önkéntes munkaórában dolgozott azért, hogy hajléktalan és lakásszegénységben élő embereknek hatékony jogsegélyt nyújtson.

Csapatunk 2018-ban kétszer is bővült, az év elején hat fővel, majd szeptemberben további négygyel, így jelenleg összesen tizenkilenc önkéntes jogász dolgozik a szervezetben, emellett pedig további négy önkéntes aktivista segíti az Utcajogász munkáját.

2018. október 15-e – a hajléktalanság kriminalizálása – óta három budapesti hajléktalan ember képviseletét láttuk el. Emelett írtunk az ombudsmannak, kérve, hogy forduljon az Alkotmánybírósághoz, kisokost készítettünk az eljárás legfontosabb információiról hajléktalan embereknek, és azoknak az ügyvédeknek, akiket potenciálisan kirendelhetnek az eljárás alá vont hajléktalan emberek védelmére, és létrehoztunk egy külön telefonszámot is kimondottan ezekre az esetekre.